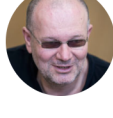
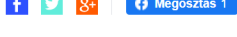

OLIMPIAI KARIKÁK – KONCENTRIKUS KÖRÖK

DENES FERENC — 2015. MARCIUS 11., SZERDA 19:00

SPORT OLIMPIA

DÉNES FERENC

sportközgazdász

jó lesz nekünk az olimpia? – kérdezik sportszerető nem közgazdász ismerőseim most, hogy a Magyar Olimpiai Bizottság nyilatkozatot tett közzé, amelyben arra biztatja a magyar társadalmat, foglalkozunk komolyan egy budapesti rendezésű olimpia gondolatával, vizsgáljuk meg, érdemes-e belefognunk ebbe a nagy vállalkozásba. Barátaim kérdése inkább csak költői, hiszen aki így teszi fel a kérdést, már jó előre megfogalmazta magában az álláspontját, persze, hogy jó: haverok, buli, sport. De mindenki bizonyítalan is egy kicsit azért mégsem lehet ilyen egyszerű ez. Nemcsak ebéd, de sport és olimpia sincs ingyen, a bulit valakinek fizetnie kell.

És itt jövőnk mi, közgazdászok. Mi azt kérdezzük: „Megéri ez nekünk?” De milyen egyszerű a kérdést feltenni, olyan nehéz válaszolni rá. Már maga a „megéri” kifejezés sem egyértelmű. Ebből az írásban alapvetően a költség-haszon elemzés alapján vizsgálódom; vagyis arról írok, hogy az olimpiarendezéshez kapcsolódó kiadásokat, költségeket és bevételeket, hasznokat milyen szinteken lehet értelmezni, hogyan érdemes összevetni azokat. Már csak azért is tartom hasznosnak erről beszélni, mert az elkövetkezendő hónapokban röpködni fognak a számok, segíthet eligazodni, ha fő vonásaiban áttekintjük, hogy a sok adat között mi is érdemes figyelni.

PÉNZÜGYI KÖLTSÉGEK, HASZNOK

Az olimpia pályázattal és rendezéssel kapcsolatos megtérülési elemzéseket koncentrikus körökként hasznos elképzelni. A legbelső körben kizárólag a sportesemény lebonyolításához közvetlenül és elengedhetetlenül szükséges költségek állnak, a mérleg másik oldalán pedig az összes, közvetlenül a játékok rendezéséből származó bevételeket kell regisztrálni. A fő költségtételeket a sportinfrastruktúra, tehát a csarnokok, pályák, versenyhelyszínek megépítése és a rendezés, a versenyzők és kíséretük szállítása, szállása, étkeztetése, biztonságuk és biztosításuk garantálása stb. költségei jelentik. A bevételi oldal három meghatározó elemét a Nemzetközi Olimpiai Bizottság hozzájárulása, a résztvevők és turisták sportcélú költségei, valamint a helyi szponzorok befizetései adják. Ezen a szinten (majdnem) minden olimpia nyereséges, a közvetlen bevételek – adott esetben jelentősen – meghaladják a kiadásokat.

A költségek, hasznok másik nagy köre az eseményhez szükséges infrastruktúra kiépítéséhez kapcsolódik. A rendezvény időszakában több százszázas nagyságrendű létszámú turista, résztvevő, rendező szállását, étkezését, vásárlását, szórakozását és utazását kell megoldani. Ehhez minősített repterek, városi és városok közötti úthálózat és közlekedés, szállodák, szálláshelyek, vendéglátás, turisztikai látványosságok és programok kellenek. Túl az építésen, a létesítményeket, a logisztikát működtetni és biztosítani is kell, szintén komoly költségtényezőként jelentkezik. Bár módszertani problémának látszik, de a döntéseket jelentősen befolyásolja annak számbavétele, hogy melyek azok a beruházások, amelyeket mindenképpen megépítendő infrastruktúráként tartunk számon (például Bécs–Budapest gyorsvasút kiépítése, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér kötött pályás megközelítése stb.), vagy csak az olimpia miatt kell azokat megépíteni, esetleg a normál működés tekintve extra kapacitással felruházni (pl. szállodai férőhelyek száma). Ezen költségek számba- és figyelembevétele számos vitát eredményezhet.

Bevételi oldalon viszont ott állnak a rendező város, ország lakosainak megnövelt kiadásai („Buli van!”), a résztvevők és a turisták nem sportcélú kiadásai (esznek, isznak, utaznak, szállodát bérelnek, vásárolnak, programokon vesznek részt stb.), amelyek komoly bevételeket generálnak. A kalkulált haszon mértékét jelentősen befolyásolja a turisztikai bevételek számbavétele. Számomra módszertani probléma jelentkezik, például az olimpia időszakára a teljes turisztikai bevétellel számolunk-e, vagy csak az évek átlagát meghaladó többlettel, amelyből ráadásul érdemes levonni a rendező város(ok) lakosainak olimpia rendezés miatti elvándorlásából származó bevételkiesést is.

Tovább tárgyva a köröket már a bevételi oldalra érdemes koncentrálni. Ugyanis az építkezések, az üzleti szolgáltatások és a többi beruházás meglódtíják a gazdaságot. A betonhoz kavics és cement kell, ahhoz bányá és feldolgozóipar, a mulatsághoz jóféle mangalica és szakács, vörösbor és pincér, hegedűszó és muzsikás szükségeltetik. Az olimpia közvetlen és közvetett szükségletei által generált kereslet végigfut a teljes nemzetgazdaságon, kisebb vagy nagyobb áttéteken keresztül minden gazdasági egységet érint. A növekvő gazdaság felszívja a munkaerőt, bért és fizetést ad a munkavállalóknak, profitot a vállalkozóknak, akik elköltik jövedelmük egy részét, ami szintén újabb és újabb keresleteket támaszt a különböző részpiacokon. Az ebből származó adóbevételek pedig jelentősen segíthetik az olimpiarendezés közfinanszírozását.

A közvetett és indukált bevételek között érdemes számba venni azt a tapasztalati tény is, hogy egy kandidáló(!), majd utána rendező város, ország vonzó turisztikai célponttá válik. Már évekkel a verser előtt és hosszú évekkel utána is kimutathatóan megnő a turisztikai forgalom az adott régióban. Az így megnövelt turisztikai bevételek is érdemes a haszon oldalán számon tartani.

A még távolabb tekintő elemzések az olimpia utáni fenntartás költségeit és azok hasznait is számba vehetik. Ez szintén kulcskérdés, hiszen az olimpiai rendezések reformjának kikényszerítésében fontos szerepet játszott, hogy a nagy gazdasági erőt képviselő városok, országok is belebecsáklottak az olimpia utáni létesítményfenntartásba – nem is beszélve a görög tragédiáról.

TÁRSADALMI KÖLTSÉGEK, HASZNOK

Túl a pénzügyi szempontokon, bár számszerűsítve ritkán láthatók, de számszerűsíthetőek az olimpiarendezés társadalmi költségei és hasznai is. Az építkezések például – legalább hét éven keresztül – számos kellemtelenséggel, folyamatos városi közlekedési káosszal, zajjal, „rendetlenséggel” járnak. A felkészülés stresszes, természetesen a késések és kulcsberuházói zavarok mindig jelen vannak („Elkészülünk-e időben?”). A megasportesemények előkészületeit mindig belengi a korrupció árnyéka, ami megmérgezi a közéletet, és ha nem kezeljük jól a helyzetet, az esemény élvezetét is megkeserítheti. A társadalmi költségek másik nagy halmaza az eseményhez lazábban kapcsolódó területeknek – csak példaként említve, de nem előre meghatározva: az oktatásnak, a kultúra sporton kívüli részének – a sportnál, turisztikánál lassabb fejlesztés mivel a kormányzatnak a rendezésre kell koncentrálnia a fejlesztés prioritásait. Ez biztos társadalmi feszültségeket kelt, amit értelme párbeszéddel, világos stratégiákkal és kompenzációkkal kell kezelni.

A másik oldalon viszont nagyon komoly közösségi élményt jelenthet a felkészülés és a rendezés. Távatlat nyit a fiataloknak, évekre biztossá állást a munkavállalók széles rétegeinek, gazdasági lehetőségeket a vállalkozóknak. Ez nemcsak pénzügyi szempontból fontos, motivációt, biztonságérzetet, önbecsülést is ad. A közös cél összefogásra serkent, ami sokat segít a feszültségekkel átszabdalt magyar társadalomnak. Az olimpia rendezés sikere pedig hatalmas önbizalmat ad („Megcsináltuk!”), aminek szintén vannak hosszabb távon tárgyiasuló hasznai is. Jelentősen fejlődik a munkakultúra, tartalmat kap a nyelvtanulás, az előkészületekbe szükségszerűen bevonandó multinacionális cégekkel való együttműködés új tudást, képzettséget jelent százazreknek. Maga az esemény pedig referenciát, amelyet a vállalkozások és a munkavállalók széles

Elméletben már jók vagyunk, már „csak” számolni kell: mennyi is az